ONBEŞ GÜNLÜK İŞÇİ GAZETESİ

# GENEL-İŞ EMEK

YIL : 6
SAYI : 122
FİYATI
50 KURUŞ

NEDEN ERZURUM ?..

... Bu nedenlerden en önemlisi 23. maddede ifadesini bulan Türk Sendikacılık hareketinin felsefesi olmuştur. Bu felsefede ortaçağ kalıntısı bir düzenle mücadele,ezilmiş insanların dertlerine yakınlık,bu dertleri dert edinme,yoksul insanların ızdıraptan kurtulması vardır.
Doğu vergi vermiş,asker vermiş,inançlarını vermiş,sadakatini vermiş ama karşılığında hiçbir şey alamamıştır.

doğulu, kaderin tutsağı olmamalı..

- Bölgeler Arası Dengesizlik.
- Kredi Adaletsizliği.
- Okulsuzluk.
- Ulaştırma yetersizliği.
- Elektriksizlik.
- Sürgün Bölgesi.
- Topraksızlık.
- İşsizlik.
- Emeğin istismarı.
- Gelir Dağılımında Adaletsizlik.
- Konut Sorunu.
- Hayvancılık.
- Sağlık ve Beslenme.

TÜSTAV

S. YURDAKUL

# TÜRK-İŞ 8. GENEL KURULU ERZURUM'DA TOPLANIYOR...

# Genel-İş İşçi Emekli Sandığı Yönetim Kurulu toplandı...



Genel - İş İşçi Emekli Sandığı Yönetim Kurulu Ankara'daki çalışmaları sırasında

Sendikamız bünyesinde kurularak çalışmalarına başlayan İşçi Emekli Sandığının ikinci Yönetim Kurulu toplantısı geçtiğimiz onbeş gün içerisinde yapılmıştır.

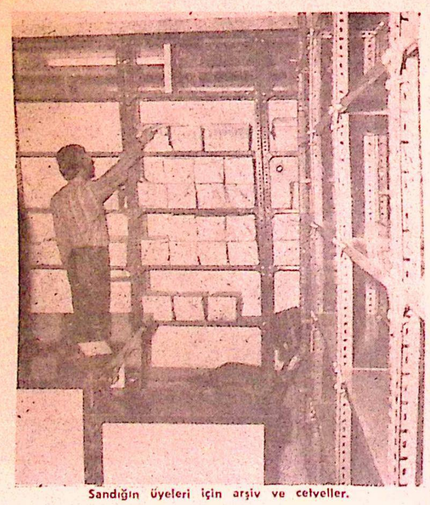
Genel Başkanımız Abdullah Baştürk'ün başkanlığında sendikamızı temsilen Genel Başkan Yardımcılarımız Mustafa Sığan ve Ertan Andaş, Mali Sekreter İsmail Özbiçer'in katıldıkları toplantıya Ankara, İstanbul, İzmir Belediyelerini temsilen de Ankara Belediye Meclisi Başkan Vekili İsmail Aras, İstanbul Belediyesi Müdürlerinden Ethem Karata ve İzmir Belediyesi Reis Muavini Mehmet Okurer katılmışlardır.

Çalışmaların tamamlanmasından sonra yapılan açıklamada Genel - İş İşçi Emekli Sandığı Yönetim Kurulu'nun sandığın çalışmaları ile ilgili konuları gözden geçirdiği ve uygulamanın genişletilmesi için alınması gereken tedbirleri görüştüğü belirtilmiştir.

Toplantılarla ilgili olarak bir açıklama yapan Genel Başkan Yardımcımız Ertan Andaş özetle şunları söylemiştir :

«Genel - İş İşçi Emekli Sandığı çalışmaları son derece olumlu bir yönde gelişmektedir. Sendikamızın başlattığı bu ileri hamleyi işçiler yararına devam ettireceğini şimdiden görmek bizler için büyük sevinç kaynağı olmuştur. Sandığın üyelerimize hizmet yolunda bundan sonra önemli bir rol oynayacağı, gün geçtikçe bir kat daha belirmektedir.

Ancak belirtmekte fayda gördüğüm konulardan birisi de, üyelerimizin bir an önce Genel - İş İşçi Emekli Sandığı ile ilgili formlarını doldurmak için şubeleriyle temasa geçmeleridir. Yardımlaşma amacı güden sandığımızın gerçek çalışma ve hizmet dönemini kısa bir süre süre içerisinde geçmesi için üyelerimizin konuya önem vermeleri gerekmektedir.»



Sandığın üyeleri için arşiv ve cetveller.

Genel Başkan Yardımcılarımızdan Mustafa Sığan da toplantılardan sonra yaptığı açıklamada hizmet alanının geliştirilmesi çalışmaları üzerinde durulduğunu ifade ederek şunları söylemiştir :

«Toplantılar yapıcı bir hava içerisinde geçmiştir. Önümüzde halledilmesi gereken, sandığın daha geniş bir sahada hizmet görebilmesi amacına yönelmiş problemler vardır. Ancak Yönetim Kurulu bu yoldaki çalışmalarını da kısa süre içerisinde tamamlayacaktır.»




# Ankara Şubelerimiz yeni binalarına taşındılar

Sendikamızın Ankara'da kurulu bulunan her iki şubesi de yeni binamıza taşınmışlardır. Genel Merkezimizce temin edilen binada Ankara 1. ve Ankara 2. Şubelerimizle birlikte Genel - İş İşçi Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ve büroları da faaliyet gösterecektir.

Şubelerimizin yeni binalarına taşınmaları ile ilgili olarak ayrı ayrı birer demeç veren Şube Başkanlarımız; her iki şubenin de çalışma rahatlığına kavuştuğunu, üyelerimizin rahatça gelebilecekleri birer şube binasına kavuşmuş olmaktan dolayı memnunluk duyduklarını ifade etmişler dir.



İşçi Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ve Şube başkanlığına ayrılan oda



# TÜRK-İŞ 8. GENEL KURULU ERZURUM'DA TOPLANIYOR...

## Türk Sendikacılık Hareketinin Felsefesinde, Ortaçağ Kalıntısı bir Düzenle Mücadele, Ezilmiş İnsanların Dertlerine Yakınlık, Bu Dertleri dert Edinme, Yoksul İnsanların Izdıraptan Kurtulması Vardır.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu «Türk İş» Sekizinci Genel Kurulu 11 Mayıs gününden itibaren çalışmalarına başlayacaktır. Bilindiği gibi Konfederasyonun Genel Kurul toplantısı Erzurum'da yapılacaktır

Bu arada Genel Kurul delegelerine sunulacak olan Çalışma Raporu da tamamlanmış ve açıklanmıştır. Sütunlarımızda sekizinci dönem çalışma raporunu özet olarak vermeye çalışacağız.

### HER ŞEY İŞÇİ İÇİN...

Çalışma Raporunun giriş bölümünde yedinci Genel Kurul'un değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu bölümde özetle şöyle denmiştir :

«Yedinci Genel Kurul arifesinde basınımızda yayınlanan haberler ve yorumlar dayanaklarını bu gerçekten almış, her kuruluşun karşılaştığı, politikacıların etkisinde kalma, kongrede yıpranma, güç kaybetme tehlikesinden Türk - İş'in de kendini kurtaramıyacağı sanılmıştı. Ne var ki, Türk - İş Yedinci Kongresi her türlü etkileme çabalarını elinin tersiyle bilmiş ve Türk İşçi Hareketinin güçlü temsilcisi Türk - İş, kongreden daha güçlenmiş olarak çıkmıştır. Çünkü Türk - İş Yedinci Kongresi «her şey yurt ve işçi için» ilkesinin ışığı altında çalışmalarına başlamış ve bu ilkeden hiçbir şekilde sapmadan çalışmalarını bitirmişti.

İşçi Hareketi Yedinci Genel Kuruldan tam bir birlik ve beraberlik içinde çıkmış kongre süresince en zıt fikirler çarpışmış ama genellikle amaç, Türk İşçi Hareketinin güç kazanmasını sağlamak olduğu için sonuçta ortak noktada birleşilmiştir. Bütün delegelerin ortak noktada birleşmeleri şüphesiz kolay olmamıştır. Herşey konuşulmuş, hiç kimsenin «şu noktada tereddütüm kaldı» diyemiyeceği kadar açıklıkla tenkitler yapılmış, görüşler savunulmuştur. Bu açıklık ve herşeyi konuşabilme imkânıdır ki, bütün fikirlerin bir noktada birleşmesini sağlamıştır. Bu yönüyle ele alınınca Yedinci Genel Kurula hakim olan açıklığı Türk İşçi Hareketini başarıya götüren faktörlerden biri olarak saymak gerekecektir.»

### NEDEN ERZURUM...

Raporun giriş bölümünün bu kısmında Türk işçi hareketini doğuya getiren nedenler üzerinde durulmuş ve : **«Bu nedenlerden en önemlisi 23 maddede ifadesini bulan Türk sendikacılık Hareketinin felsefesi olmuştur. Bu felsefede orta çağ yıkıntısı bir düzenle mücadele, ezilmiş insanların dertlerine yakınlık, bu dertleri dert edinme, yoksul insanların ızdıraptan kurtulması vardır**

**İşçi hareketi, ızdırabını çektiği bu adaletsizliğin farkında olmayan, ya da bilmemezlikten gelenleri uyarmak, acı da olsa gerçeklerin açıklanmasını, görülmesini ve çareler aranmasını istemek, doğu davasını topluma maletmek için DOĞUYA GELMİŞTİR..»** denmiştir.

### DOĞUNUN SORUNLARI

Türk - İş'in doğunun sorunlarına ilişkin görüşlerinin açıklandığı bu bölümde ise, ekonomik yönden farklılıklar arzeden bölgelere ülkemizin de sahip bulunmasının olağan bir şey bulunduğu belirtilmiş ve bölgeler arası dengesizliği doğuran nedenler ele alındıktan sonra nedenleri üzerinde durularak şöyle denmiştir :

«Bölgeler arası farklılıkların ortadan kalkmasına engel olan en büyük faktör, özel sektörün yatırımlarını gelişmiş bölgelerde yapmayı tercih etmesidir. Bu çeşit yatırımlar, gelişmiş bölgelerin ekonomik bakımdan güçlenmesini sağlarken, işgücünün de geri kalmış bölgelerden, gelişmiş bölgelere akmasına sebep olmaktadır. Bu durumda, devletin etkili tedbirler alması gerekmektedir. Bunun en güzel örneği, Amerika'nın Tenesse vadisi uygulaması olmaktadır. Amerika Birleşik Devletlerinin en geri kalmış bölgesi olan Tenesse vadisine özel sektör hiçbir yatırım yapmamıştır. Ancak sendikalar ve basının bu konuda hükümet üzerinde devamlı etki yapması sonucu, devlet burada yoğun bir yatırım çalışmasına girişmiş ve bölge, Amerikanın en gelişmiş bölgelerinden biri haline gelmiştir.

Gelişmiş bir bölge, mübadele ekonomisinin hakim olduğu, şehirleşme derecesi yüksek olan, kendisine yeter durumdaki küçük yerleşme yerlerinden değil, hareketlilik ve işbölümü derecesi yüksek yerleşme yerlerinden kurulu olan, tarımda toplam nüfusun beşde biri veya daha küçük bir oranın çalıştığı asıl nüfusu sanayide çalışan bir bölgedir.



Az gelişmiş bir bölge ise, tüketim için üretim yapan, ekonomisi kendine yeter, geleneksel özelliklerin hakim bulunduğu, yaşama düzeyi düşük, fakir bölgedir.

Bir bölgenin gelişmiş olmasında fiziki ve coğrafi şartlar, tarihi rastlantılar devlet müdahalelerinin bir bölgeyi çekici merkez haline getirmesi gibi faktörler rol oynar. Gelişmiş bir veya birden çok bölgenin bulunması ise, başka bölgelerin gelişmesini engelleyebilir. Bu engellemede üstün rekabet şartları, öbür bölgelerin, vasıflı ve genç işgücünü, sermayesini çekmesi gibi nedenler başlıca rolü oynar. Bu gibi durumlarda gelişmemiş bölgenin kaybı, gelişmiş bölgenin kazancından daha fazladır.

Ancak, gelişmiş bir bölgenin varlığı, gelişmemiş bir bölgenin gelişmesini kolaylaştırıcı da olabilir, geri kalmış bölgenin ürettiği bir mala karşı isteği arttırabilir; bu bölgede yatırım yapılmasına rol açabilir. Geri kalmış bölgedeki gizli işsizleri çekerek, geriye kalan nüfusun tüketim ve hayat seviyesinin yükselmesine imkân verebilir. Ancak bu etkilerin görülebilmesi için, geri kalmış olan bölgenin gelişmiş bölgede talebedilen bir mal üretmesi ve bu malın gelişmiş bölgede rekabet edebilmesi gereklidir.»

Raporun bundan sonraki bölümünde ise bölgelerarası dengesizliğin az gelişmişliğin bir sonucu olarak uçurum halini aldığı ifade edilmiş ve yurdumuzda gelişmişlik yönünden üç bölgenin varlığına dikkat çekilmiştir. Burada Devlet Planlama Teşkilâtı tarafından yapılan değerlendirmeler grafiklerle sıralanmıştır.

Çalışma raporunda doğunun gelişme sorununa etken olan faktörler sıralanırken doğu Anadolu'nun tabii şartları, iklimi, bitki örtüsü, nüfus, ulaştırma durumu, üzerinde durulmuştur. Geri kalmış bölgemizde bulunan 17 ildeki üretim durumunu konu alan bölümde ise tarımsal ve sınai üretimleri konusunda özetle şöyle demiştir :

**Tarım :**

«Bölgede faal nüfusun % 90 ı tarım alanında, % 4 ü imalâtta, (küçük el sanatları dahil) % 5 i de ticaret ve hizmetlerde çalışmaktadır. Bu rakamlar bölgenin bir tarım bölgesi olduğunu göstermektedir.

Tarım üretimi hayvancılık ve tahıl etrafında dönmektedir. Tarım nütusunun % 70 i hayvancılık yapar. 1962 de Türkiyedeki toplam büyük ve küçük baş hayvanların % 26 sı Doğu Anadolu Bölgesinde idi. Bölgenin pazarlama konusu olan çetin % 50 si do-




# Hedef işçi hakları

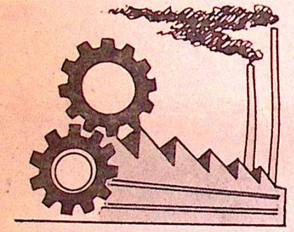



ğudan gelmektedir. Bunun dışındaki tarım ürünleri geniş ölçüde bölge içinde tüketilir. Bölgede tüketim merkezlerinin gelişmemiş olması, pazarlama ve ulaştırma imkânlarının elverişsizliği, bölge tarımına da kapalı ekonominin özelliklerini vermektedir: pazar için değil tüketim için üretim.

Tahıl bölgede üretilen hakim toprak ürünü olduğu halde, bölge nüfusunu beslemeğe belki ancak yetecek kadardır. Bunun dışında tek önemli ürün şeker fabrikaları sayesinde gelişen pancarıdır. Ancak bu ürünlerin hektar başına verimi Türkiye ortalamasının altındadır.

Bir defa çok engebeli yapısı dolayısıyla, bölgede ekilişe elverişli toprağın yüzölçümü kapladığı sahaya göre çok düşüktür. İklim kuraktır. Tarımda sulama yoktur. Ne Dicle ne de Fırat'tan bugüne kadar bu amaçla yararlanabilmiştir. Sulama Keban projesi ile sağlanabilecektir.

Doğal şartlar açık havada çalıştırılabilir gün sayısını azaltmakta, bölgede mevsimlik işsizliğe yol açmaktadır.



**Sanayi:**

Türkiyede İş Kanununa tabi toplam işyerlerinin ancak % 6,8 i Doğu Anadolu bölgesinde bulunmaktadır. Ayrıca bölge içinde büyük gelişme farklılığının bulunduğu şu rakamla açıkça görülmektedir: İşyeri sayısı bakımından Malatya 444 ile bölge maksimununu Hakkari ise 17 işyeri ile bölge minimununu temsil etmektedirler.

Bölgedeki işyeri içinde devlet sektörünün özel sektöre nazaran çok daha yüksek bir oran teşkil ettiğini görüyoruz. Türkiyedeki toplam devlet sektörü işyerlerinin % 14,5 i Doğu Anadoluda bulunduğu halde özel sektör işyerlerinin sadece % 5,7 si bu bölgede bulunmaktadır.

Ayrıca bu bölgedeki toplam işyerlerinin iller itibariyle dağılışı da Doğu Anadoluda çok dengesizdir. Bölgedeki toplam devlet işyerlerinin % 60 ı, özel işyerlerinin ise % 84,8 i Malatya, Elâzığ Diyarbakır, Urfa Erzurum ve Karsta toplanmış bulunuyor.

Bölgenin genel sanayileşme oranını göstermek üzere imalât, istihraç ve inşaat sanayiinde çalışan nüfusu belirtebiliriz. Doğu Anadoluda çalışan faal nüfusun % 47 si, büyük kısmı Elâzığ, Malatya, Şiirt ve Artvindeki maden ve petrol istihraç sanayii olmak üzere sınai işyerlerinde çalışmaktadır. Bu, Türkiyenin öbür bölgeler ortalamasının yarısının altındadır. Bir ülke veya bölgeyi kalkındıracak asl sanayiin istihraç değil, imalât sanayii olduğu göz önünde tutulursa, Doğu Anadolu Bölgesinin sınai gelişmemişliği daha iyi belirir.»

**KREDİLER**

Geri kalmış bölgemizde üreticiye açılan krediler konusunda ise kredi hacminin küçüklüğü üzerinde durulmuş ve çoğunlukla hayvancılık kredisi şeklinde verilen paradan bölgedeki hayvan başına 1 lira civarında meblâğın düştüğü belirtilmiştir. Bölgede bankacılığın da gelişmemiş olduğunu belirtilen raporda 1961 yılında mevduat hacminin yüzde 83,3'ünün Marmara, Ege ve İç Anadolu'dan toplanmış olduğu ifade edilmektedir

**BÖLGELERARASI DENGESİZLİK**

Çalışma raporunun bu bölümünde geri kalmış bölgelerin bu durumunun zaman süresi içerisinde hafiflediği veya ağırlaştığı konusundaki soruya şu cevabı vermektedir:

«Bir defa büyük tüketim merkezlerine (yani esas itibariyle şehirlere) yakın olmayan, gelir elâstikiyeti yüksek bir mal (yani gelirin artmasıyla birlikte artan ölçüde talep edilen bir mal) üretmeyen, ulaştırma, haberleşme kolaylıklarına sahip olmayan bir bölge gelişme göstermez. Çünkü böyle bir bölgede hem de işgücünün verimi düşüktür.

Sanayi sektöründe çalışan nüfustaki artışa bakarak bir bölgenin gelişme hızını göstermek mümkündür. 1935 - 1960 yılları arasında Doğu Anadolu bölgesindeki faal sanayii nüfusunun artış hızı yılda ortalama % 14 olmuştur. Buna karşılık tarım sektörüne dahil faal nüfusun artış oranı Doğu Anadoluda yılda ortalama % 2,36 öteki bölgelerde ise % 1,77 olmuştur.

Sonuç olarak sanayileşme hızının düşük, tarım nüfusunun ise hızlı artışı zaman içinde bölgenin gelir seviyesinde önemli bir artışın olmadığını göstermektedir.»

**EĞİTİM**

Çalışma Raporunun eğitim bölümünde de şöyle denmektedir:

«Öbür bölgelerde okuryazar nüfus oranı 100 kabul edilirse, 1962 yılında Doğu Anadoluda bu oranın 52 olduğu görülür.

1963 yılında Türkiyedeki toplam okulların % 16,6 sı, toplam öğretmenlerin % 9,8'i, toplam öğrencilerin de % 11, 7 si, Doğu Anadolu bölgesinde bulunuyordu.

Üniversite giriş sınavlarında öğrencileri en düşük başarıyı gösteren 21 liseden 14 tanesi Doğu Anadolu bölgesindedir. Öğrencileri en yüksek başarıyı gösteren 19 liseden hiç biri bu bölgede değildir.



Bölge köylerinde çoğunlukla okul yoktur. Olduğu yerde de gerçek eğitim ihtiyacına cevap vermekten ve temel sorunu çözmekten uzaktır. Köylü nüfusunun okur yazarlığı bakımından özellikle Güneydoğu Anadolu en geri kalmış bölgedir. Nüfusun % 40 ı veya daha çoğu okur yazar olan köyler Ege ve Marmara Bölgesi köylerinin, % 46 sı Akdeniz bölgesi köylerinin, % 15 i Karadenizin, % 19 u Kuzeydoğu Anadolunun, % 38 i İç Anadolunun'dur. Güneydoğu Anadolu köylerinin ise % 5 idir.

Köylü nüfusun okur yazar olan oranı Ege Bölgesinde % 34, Akdeniz Bölgesinde % 26, Karadeniz Bölgesinde % 27, Orta Anadoluda % 30 a yakın Kuzey Doğu Anadoluda % 26, Güneydoğu Anadoluda ise % 12 dir. Okur yazar nüfus oranı bakımından hiçbir Doğu İl'i Türkiye ortalaması olan % 40'ı aşamamaktadır.»



**SAĞLIK**

Çalışma Raporunun bu konu ile ilgili bölümünde özetle şöyle denilmektedir:

«Bu bölgede sağlık hizmetleri de geri bir durum göstermektedir. 1965 de Türkiyedeki toplam hastahanelerin % 18 i, toplam hastahane yatağı sayısının % 15 i, toplam hekim sayısının % 6,3 ü, toplam hemşire sayısının % 11,8 i, toplam ebelerin % 20,4 ü Doğu Anadolu bölgesinde bulunmaktadır. Bu konuda bir karşılaştırma yapmak gerekirse batı bölgeleri ile büyük farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Örneğin, hekim yönünden Türkiye ortalamasına göre 2964 kişiye bir doktor düşerken, Doğu Anadoluda 9214 kişiye bir doktor, hemşirelerde Türkiye ortalaması 6932, Doğu Anadolu bölgesinde 11050 dir. Ancak ebe oranı doğu bölgesinde Türkiye ortalamasının üstüne çıkmaktadır. Hekim ve hemşire sayısı bakımlarından ise çok elverişsiz bir durumda olduğu açıktır. Bölge andemik hastalıkların sık görüldüğü bir yerdir. Örneğin, cüzam hastalığının en sık görüldüğü yer Doğu Anadolu Bölgesidir. Planlı deneme girildikten sonra 1963 de sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi ve bu işe geri kalmış bölgelerden başlanması kararlaştırılmış, buralar için özel tedbirler alınmıştır.»

**DOĞUYA EL UZATMAK...**

Çalışma Raporunun Doğu sorunları ile ilgili bölümünün sonunda şu düşüncelere yer verilmektedir:

**«Doğuda yılların değiştiremediği korkunç tablo karşısında irkilmeden tehlike çanlarına kulak tıkayarak, oturmak, özel sektörün kârına sağlanacak garanti oranında kalkınma beklemek, vaadlerle yaşayıp, vaadlerle ölmek korkunçtur.**

**Bütün bu rakamların, bu acı görünümün ortaya koyduğu bir gerçek vardır.**

**Doğu Bölgemiz yurdumuzun yüzyıllardır unutulmuş, ihmal edilmiş bölgesidir. Doğu sadece devlete vermekle yükümlü sayılmış, ama onun en ufak bir dilekte bulunması bile hoş karşılanmamıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde doğudan alınmış imparatorluğun bağlılıklarının pekiştirilmesi için şu anda sınırlarımızın dışında bulunan eyaletlerin geliştirilmesine harcanmıştır. Amu bu politika, gün gelmiş iflas etmiştir. Doğunun ödediği ile imar edilen eyaletler ilk fırsatta imparatorluğa ihanet etmiş, ya da ona sırt çevirmişlerdir.**

**Doğu, vergi vermiş, asker vermiş, inançlarını vermiş, sadakatini vermiş ama karşılığında hiç bir şey alamamıştır.**

**Acıdır ama Cumhuriyet döneminde de böyle olmuştur. Yine doğu vermiştir, ama çok az almıştır.**

**20 yüzyılın ikinci yarısının ortasına doğru, Cumhuriyetimizin ellinci yaşından üç yıl önce ikinci beş yıllık plân döneminin ortasında doğuyu hala devlet memuriyetinde bir sürgün mahallı olarak görüyoruz. Mecburi hizmet yükümlüleri doğu korkusu ile halâ tir tir titriyorlar. Bunları inkâr etmemize imkân yoktur.**

**Doğuda asayişsizlikten şikâyet ediyoruz. Ama Doğuya huzuru sağlayabilmek için komandodan başka bir şey veremiyoruz. Asayişsizliğin temelinde ekonomik sıkıntıların yattığını görmezlikten geliyoruz. Anayasa haklarından bahsediyoruz; «eğitim» diyoruz, «sağlık» diyoruz ve nihayet «sosyal adalet» diyoruz. Ama bunları Doğuya veremiyoruz.**

**Doğuda kaç tane fabrika bacası tüttürebildik? Doğuda kaç kişiye «işte sana çalışabileceğin, insanca yaşamana elverişli ücret alabileceğin bir fabrika» deyip, çağdaş uygarlığın ne demek olduğunu gösterebildik?**

**Sınırları mayınlayıp, kaçakçılık önlenir sandık. Kaçakçılığın altında ekonomik nedenler yattığını, çalışacak bir iş bulamayan insanın, kaçakçılığı bir meslek olarak seçmek zorunda kalacağını düşündük mü?**

**Zaman zaman yabancı basında çıkan Kürdistan haritalarına isyan edip Barzani sorununa bir güvenlik meselesi olarak bakarken, Doğuda Türkçe bilmeyenlerin sayısını azaltmak için ne yaptık?**

**Asker istedik, vergi istedik, oy istedik.**

**Seçimler arefesinde, adayların oy istemek için bazı köylere giderken yanlarında tercüman götürdüğünü yazan gazeteler halâ dört ay öncenin tarihini taşıyor. Bu haberleri okumaktan başka ne yaptık.**

**Bu sorulara cevap beklemiyoruz. Çünkü, yıllardır, bu çeşit soruların aldığı cevaplar ortadadır. Ve biz bu cevaplarla da kendimizi kandırmadık mı? İstanbul büyük şehirdir etrafı sıra sıra fabrikalarla çevrilidir, İstanbul Boğazına muhteşem bir köprü yapılacaktır. Yapılsın.**

**Ama Doğuya da el uzatmak lâzımdır.**

**Hem o kadar lâzımdır ki, en az Boğaz Köprüsü kadar lâzımdır. İzmit - İstanbul yoluna kurulacak bir fabrikanın ihtiyaç duyduğu kadar kredi lâzımdır. Doğuya uzanan el avuçlarında komando değil, vergi lahsildarı değil, yatırım götürmelidir.**

**Doğu bütün ham madde kaynakları ve bütün işgücü ile yatırımların susuzluğu içinde bu eli beklemektedir.**

Amaç istismar değildir...

**İşçi hareketi bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da gerçekçi olacaktır. Biz doğunun ızdırabını istismar etmeye gelmedik. Sefalet edebiyatı da yapmıyoruz, bir gerçeği ortaya koyup ilgililerden gerekenin yapılmasını istiyoruz. Doğunun sorunlarının halli, Türk işçi hareketinin vazgeçilmez ilkeleri arasına girmiştir. Çileli doğuyu bu çilesinden kurtarmak için, Türk işçi Hareketi üzerine düşen her türlü sorumluluğu yerine getirecek, doğunun kalkınması için kurulacak katkı büyük olacaktır.**

**Şimdi, gözlerimizi 51 yıl önceye çeviriyoruz.**

**Yıl 1919.**

**Temmuz'un 23'ü.**

**Erzurum en güzel günlerinden birini yaşıyor. Gök bulutsuz ve koyu mavi. Serin bir rüzgâr ovayı yalıyor ve bu bin yıllık Türk şehrine bir tazelik veriyor.**

**Mütevazi bir okulun bahçesinde kurulmuş çadırların altında, esaslı kararlar vermeye hazırlanmış insanlar toplanıyor.**

**Bin yıllık bu Türk beldesinin ismiyle tarihe geçecek. «Erzurum Kongresi» olarak, unutulmaz bir önem kazanacak olan bu kongre, yurdumuzun kurtuluşu yolunda ilk adım attı. «milletimizin makûs talihini yenecek» yolu açtı.**

**51 yıl sonra aynı şehirde toplanan bu kongremiz de Doğu'nun «makûs talihini» yenebilir. Doğu bölgemizin sosyal ve ekonomik kurtuluşu yolunda ilk adımı atabilir.**

**Türk İşçi Hareketi bunu yapacak güçtedir ve bu gücünü önce yurt sevgisinden, sonra da inançlarından almaktadır.**

**ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ HAREKETLERİ**

*Raporun bundan sonraki bölümünde son zamanlarda gittikçe yoğunlaşan öğrenci hareketlerinin tahlili yapılmıştır. Sıralanan olaylardan sonra Türk - İş in görüşü şöyle açıklanmıştır:*

**Konfederasyonumuz ülkemizde başlayan bu hareketleri gayet soğukkanlılıkla karşılamış birçok çevrelerin ısrarlı telkinlerine rağmen bu hareketlere işçilerimizin karışmasını önlemiştir.**




**Öğretmen ve öğrenci hareketlerinin, bazı haklı isteklerinin bulunduğu muhakkaktır. Ülkemiz, eğitim bakımından geri kalmış ülkeler içinde yer almaktadır. Yurttaşlarımızın çoğunluğu okuma yazma nimetinden yoksundur.**

**Toplum hayatında öncülük yapmak durumunda olan okumuşlar da eğitimin maddi imkânına sahip olan pek dar bir çevreden çıkmaktadır. Bu durum milletimizin sinesinde bulunan birçok kabiliyetlerin kendilerini göstermelerine, gelişmelerine ve yurt sorunlarına sosyal bir görüş getirmelerine engel olmaktadır. Gün geçtikçe kabaran bu tabloya, bir de okumak isteyen ve buna fırsat bulamayanları ve fırsatlardan eşit olarak yararlanamayanları katmak lâzımdır.**

**Öğrenci olayları göstermiştir ki, eğitim bölümümüzde de izah edeceğimiz gibi, Türkiye'nin eğitim sorununun hızla ele alınması gereğinde bugün herkes görüş birliği halindedir. Ama bugüne kadar karşılaşılmamız uygulama bu sorunun köklü tedbirlerle ele alınabileceği hususunda bizi ümitsizliğe düşürmekte-dir. Yurdumuzun en hayat sorunu olan eğitimin hızla ibir çıkmaza sürüklenmekte olduğunu görmek hazindir.**




**Hepinizin bildiği gibi, Türk-İş, 1963 den bu yana, defalarca, eğitimde kalkınma ve sosyal adalet ilkelerine uygun köklü bir reform istemiştir. Türk - İş'in Yedinci Kongresinde tekrarlanan bu isteğin ne kadar haklı olduğunu ülkemiz geçen devre içinde bir kere daha görmüştür. Üniversite ve Yüksek okulların işgali, boykotlar bu reforma duyulan acil ihtiyacı bütün çıplaklığıyla ortaya koymuştur.»**

**MEMURLAR...**

Çalışma Raporunun kamu personeli ile ilgili bölümünde aynen şöyle denmektedir:

**«Daha öğretmen boykotunun yankıları bitmeden geçtiğimiz dönemde memur kitlesinin kıpırdanmağa başladığı görüldü.**

**Türkiye Kamu Personeli Sendikaları Konfederasyonu, memurların hayat şartlarının düzelmesini ve grev hakkı tanınmasını istediklerini bildiren bir bildiri yayınladı. Bildiriye göre, hakların verilmemesi halinde memurların da boykota gidecekleri ifade ediliyordu. Hükümet temsilcileriyle Konfederasyon yöneticileri arasında yapılan görüşmelerden bugüne kadar bir sonuç alınamadı. Ancak, hükümet yetkilileri bütçe ile birlikte Devlet Personel Kanununun mali hükümlerinin de uygulanacağını ve böylelikle memurların mali durumlarının düzeleceğini ifade ettiler.**

***Devlet Personeli ücret rejimindeki karışıklık ve ölçüsüz adaletsizlikleri ortadan kaldırmak ve devlet personel rejimine çağımızın gereklerine uygun bir yön verilebilmesi için yıllardan beri çok şeyler söylenmiştir. Bu konuda başta Başbakan olmak üzere, diğer ilgililerin verilmiş sözleri vardır. Ancak bunlar bugüne kadar yerine getirilememiştir. Bugün devlet memurunun içinde bulunduğu sıkıntılı durumdan en kısa zamanda kurtarılması ve günümüzün şartlarına uygun bir ücret nizamının bu kesimde uygulanmasını diliyoruz.»***

**DOKUZ SENDİKACI PARLAMENTO'DA**

Türk - İş raporunun yurtsorunları ile ilgili bölümünün sonunda 1969 yılı Ekim ayında yapılan seçimlere değinilmekte ve parlamentoya giren dokuz sendikacıyı çok önemli görevlerin beklediği ifade edilerek özetle şöyle denmektedir:

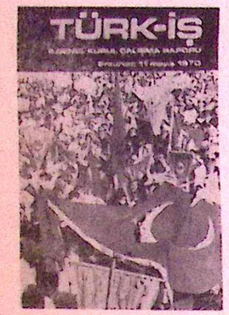
**«1969 seçimlerinin sendikacılık hareketi bakımından önemli olan bir yönü de dokuz sendikacının meclise girmiş olması. Bilindiği üzere 1965 seçimlerinde Millet Meclisine sadece dört sendikacı arkadaşımız girmişti.**

**1969 seçimlerinde milletvekili seçilen arkadaşlarımız, Şevket Yılmaz, Hasan Türkay, Orhan Sorguç, Enver Turgut, Abdullah Baştürk, Osman Soğukpınar, Burhanettin Asutay, Bahir Ersoy ve Emir Postacı'dır.**

**Bu dönemde, Parlamentomuza gerek çalışma hayatı, gerekse, toplumun diğer sorunları üzerinde büyük görevler düşmektedir. Özellikle, Tarım İş Kanunu, İYAK Tasarısı, 274 ve 275 sayılı Kanunların değişiklik tasarılarının görüşülmesinde bu arkadaşlarımızın Türk - İş'le tam bir işbirliği içinde işçi hizmetinde bulunacaklarından en ufak şüphemiz yoktur.»**

Çalışma raporunda bundan sonra siyasi partilerdeki huzursuzluklar ve parlamentonun itibarı konularına değinilmekte ve aşırı akımlarla ilgili Türk - İş

TÜSTAV




görüşü bu şekilde açıklanmaktadır :

«Bu noktada, Türk Sendikacılık Hareketinin çok hassas olduğu aşırı akımlar konusuna bir kere daha değinmek istiyoruz.

Bugün bütün dünyada olduğu gibi, yurdumuz da siyasal, toplumsal ve ekonomik mücadelelerle dopdolu, çalkantılı bir döneme doğru hızla itilmektedir.

Aşırı sol uç, toplum, bir sınıf çatışması döneminden geçmedikçe, yeni Anayasamızın getirdiği siyasal ve sosyal düzen temelinden çökertilip, yenisi kurulmadıkça, işçi haklarının korunamayacağı inancındadır. Bunlar, böyle bir kanaatten kurtulamayacak kadar dokmatik olduklarından, devlet teşebbüsü yanında özel teşebbüsü de tanıyan, sınıf çatışması yerine, sınıf kaynaşmasını geliştiren siyasal ve sosyal devleti demokratik bir oluş içinde hızlandıran her tedbiri, her reformu önlerine çıkmış bir engel olarak görmekte ve yıkmaya çalışmaktadırlar.

Diğer uç, yani aşırı sağ ise, yine demokratik rejimi ve onun müesseselerini çökertmek suretiyle halkı aldatarak, uyutarak, ezmek ve istismar etmek pahasına nüfuzunu sürdürmek ister. Demokratik rejim içinde sanayileşen ortamda, bir feodal düzen, bir vasilik ya da ağalık sistemi kurulabileceğini ve bunun yaşatılabileceğini sanan sağcılar, ulusumuzun temiz din duygularını tahrik ederek, hedeflerine ulaşma gayreti içindedirler. Bu arada bu kişiler Anayasamızı önlerinde en büyük engel olarak görmektedirler.

**Bugün yurdumuzda birbirlerinin karşısında hasım cepheler halinde yer alan bu uçların mensupları tek amaçta birleşmektedirler. Bu amaç, Anayasayı ve demokratik düzeni gözden düşürüp, çökertmek ve demokrasiyi, millete, sevimsiz zararlı ve lüks bir rejim göstermeye çalışmaktır.**

Konuyu bu açıdan ele alınca, parlamentonun, rejimimizin geleceği bakımından da büyük bir sorumluluk taşıdığı ortaya çıkmaktadır. Parlamento, ciddi olarak yurt sorunlarına eğildiği, yıllardır bekleyen yasalar çıkardığı ölçüde, itibarını yükseltecek ve rejimin rayına oturmasını sağlayacaktır.

Bir başka türlü ifade etmek gerekirse, parlamenterler, parlamentonun itibarına herkesten önce kendileri sahip çıkma durumundadırlar.

Parlamentodaki çekişmelere, partilerin bünyelerindeki huzursuzluk ve hiziplesmelere bu açıdan bakınca, konunun rejimle yakından ilgili olduğu anlaşılır. Nitekim, bu çeşit buhranların arttığı dönemlerde, çeşitli söylentilerin alıp yürüdüğü de gözden kaçmamaktadır.

Sonuç olarak, demokratik rejimin vazgeçilmez unsurları olan siyasi partilerimizin, bu niteliklerine layık olmaya çalışarak, rejime zararlı olacak davranışlardan çekinmeleri ve parlamentonun itibarını önce kendilerinin korumaları yürekten dileğimizdir.»

## SENDİKACILIK HAREKETİMİZ

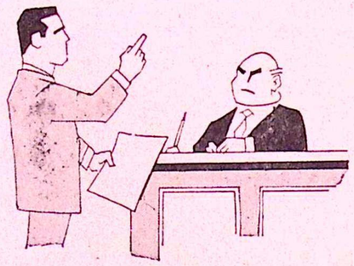
Türk - İş Çalışma Raporunun bu bölümünde ülkemizde işçi hareketlerinin bir çok memleketlerde olduğunun aksine yoğunlaşmadığı belirtilmiş ve aşırı akımların teşvik edilmesi, Anayasa Nizamını Koruma Kanun Tasarısı, işçiyi sokağa dökme çabaları, işverenlerinin işgali gibi konular üzerinde durulmuştur.

Raporun bu bölümü şöyle sonbulmaktadır :

**«Şiddet hareketleri ile sonuçlanan son olayları onaylamıyoruz, Türk İşçi Hareketinin felsefesine taban tabana zıt olan bu olayların karşısındayız. Türk İşçi Hareketinin kararı, batılı anlamda demokrasiyi yurdumuzda yanlız gerçekleştirmek değil, aynı zamanda devam ettirmektir.**

**Demokrasinin anarşi haline gelmesine kesin olarak karşıyız. Çünkü demokrasi anarşi haline geldiği zaman, peşinden diktatörlüğün geleceğini bilecek kadar, uyanık ve dünya sendikacılık tarihini, dünya siyasi tarihini incelemiş bulunuyoruz. İşte bu yüzdendir ki, Türk İşçi Hareketi demokrasiyi devam ettirmek için Anayasanın kendisine verdiği hürriyetleri ölçülü kullanma fedakârlığını da göstermiştir. Bu sebeple «Tedbirler Kanunu» gibi mevzuatla sendikacılık hareketini kısıtlamaya çalışmak, Türk Sendikacılık Hareketinin bu felsefesinin, bu inanışının bilinmemesi demektir.**

**Yukarda da belirttiğimiz gibi, aşırı uçların tehdidi altında bulunan Anayasa rejimimizin başta gelen koruyucusu, bugüne kadar olduğu gibi, bundan böyle de işçi hareketi olacaktır.**



**Bu vesile ile Türk İşçi Hareketinin, batılı anlamda gerçek bir demokrasi ve hürriyet düzeninin ülkemizde devamlı olarak kurulmasının bütün şartlarını yaratmak için mücadelesine devam kararında olduğunu tekrarlamak isteriz.»**

## TEŞKİLÂTLANMA ÇALIŞMALARI

Çalışma Raporunun bu bölümünde Türk İşçi Hareketinin en önemli sorunlarından biri olduğu ileri sürülen teşkilâtlanma probleminin henüz halledilmiş sayılamayacağı belirtilmiştir.

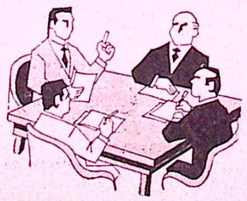
Yine raporda ifade edildiğine göre teşkilâtlanma çalışmalarının aksamasına ve sendikalar arasında uyuşmazlıklara yol açan işkolları yönetmeliğinin bazı maddelerinde değişiklik yapılmasını öngören bir taslak hazırlanmıştır.

Raporun bu bölümünün sonunda Türk - İş'in üye sayısının 1 milyona yükseldiği ifade edilmiştir.

## TOPLU SÖZLEŞME VE GREVLER

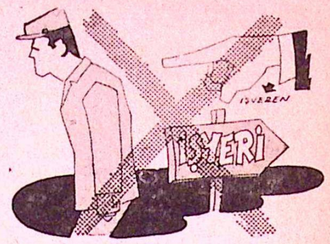
Raporun bu bölümünde özetle şöyle denilmektedir :

**«Toplu sözleşmeli ve grevli düzene girdiğimiz günden bu yana ülkemizde 209 grev hareketi olmuştur. Bu grevler sonucu kaybedilen işgünü sayısı bir milyon 612 bin 314'dür.**



**Her ülkede grev düzeni birbirinden farklı bir nitelik gösterir. Kendi grev düzenimizi belirtmek ve bunun başka ülkelere oranla ne gibi değişiklikler gösterdiğini ortaya koymak için ekonomimizde grevlerden doğan iş duraklaması konusundaki uluslararası istatistikleri karşılaştırmamız gerekecektir.**

**Kaybedilen işgünü sayısının çalışan insanlar sayısıyla karşılaştırılması kesin olmamakla beraber, en iyi sonuçları vermekte ve ortaya koymaktadır. Bu ölçüye göre, Türkiye'nin böyle bir mukayesede en**




**sonlarda yer aldığı gerçeği ortaya çıkmaktadır.**

**Buna karşı Türkiye iş kazaları sonucu kaybolan işgünleri bakımından dünyanın diğer ülkelerinden çok ilerdedir.**

**Ülkemizde bu güne kadar yapılan 209 grevden 165'i özel sektöre ait işyerlerinde uygulanmıştır. 1963 yılından bu yana 7060 toplu iş sözleşmesi imzalanmıştır. Bu sözleşmeler 1.452.453 işçiyi kapsamına almaktadır.**

**Grevlerin büyük bir kısmının ücretler konusunda uyuşmazlıklar sonucu çıktığı görülmekte ise de bu geniş ölçüde şekli bir görüntüdür. Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin bir sonuca ulaşmaması dolayısıyla alınan grev kararlarının gerçek nedeninin işverenlerin ve hükümetlerin anlayışlarında aramak gerekir. Toplu sözleşme düzenine girdiğimizden bu yana, Türk Sendikacılık Hareketinin düzenin korunması için gösterdiği gayretin çok azını bile, ne işverenler, ne de hükümetler göstermişlerdir.**

**Herşeyden önce Devletimizin niteliklerini belirten dört ilkeden biri olan «Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir devlettir» ifadesi üzerinde işverenler ve hükümetlerle anlayış birliğine vermek zorundayız.**

**Türk İşçi Hareketinin bu konudaki temel anlayış ve görüşü şöyledir :**

**Sosyal devlet her şeyden evvel bir hayat anlayışını ifade eder Bu anlayışta, emeğin, insan zekâsının, üretimin temel ve dinamik unsuru olduğu kabul edilerek, fırsat eşitliğine, milli gelirin ve milli servetin dengeli değlişına dayanan, maddi ve kültürel alanlarda büyük kitlerin hızla kalkınmasını hedef alan bir özleyiş vardır. Bir anlamda sosyal devlet bir özleyiş ve bekleyişler sistemidir. Bu emeğe deyanan, adil ve büyük kitlelerin yararına işleyen bir toplımt özleyiştir. Sosyal devlette büyük kitlelerin maddi olduğu kadar moral ve kültürel gelişmesi de önemle istenir. «Sosyal devlet» daha basit ifade edilmek istenirse, denilebilir ki, «sosyal devlet, olaylara toplumun çıkarı açısından bakan bir görüşe ve temel anlayışa sahip bir devlettir».**

**Yukarda da belirttiğimiz gibi sosyal devlet düşüncesinin temel dayanaklardan biri insan emeğie verdiği değerdir, çalışmada bulduğu faziletlir».**



**Sendikal mücadelenin her döneminde işçi temsilcileri baskı altında tutulmuştur.**

## ÖĞRETİMİN TEMEL UNSURU : EMEK

Raporun bu bölümünde ise sermaye'nin üretim için sadece bir araç ve temel unsurun emek olduğu belirtilmiş ve «Sermayeyi yaratan insan emeği ve zekâsıdır. Şu halde bu aracı, onu yaratan kudretin üstünde ve dışında bir kudretin sahibi yapmaya imkân yoktur.» denilerek daha sonra şöyle devam edilmiştir:

«Sosyal devlette, fırsat eşitliği, gelir ve servet dağılışında denge ve eşitlik isteğinin hareket noktasının genellikle insanı düşünceler olduğu söylenebilir. Yetenekli fakat varlıksız bir genç, imkânsızlıklar yüzünden yetenek ve zekâsını geliştiremezken, orta yetenekli yada yeteneksiz, fakat varlıklı bir diğer gencin her imkâna sahip olması; nüfusun büyük bir kısmı fazilet ve ahlâk kavramlarını hiçe indirecek bir sefalet içinde yaşarken, diğer küçük bir zümrenin büyük servetler ve imkânlar içerisinde zamanını ve toplumun imkânlarını yitirişi asla hoşgörüyle karşılanamaz.

Sosyal devletin bu insancıl tarafı, başlangıçta, sosyal devlet düşüncesinin başlıca hareket noktalarından biri olmuştur. Gelir ve servetlerin dengeli dağılışı, üretimin temel ve dinamik unsuru insan zekâsının, üretime, çok daha büyük bir şevk ve sorumluluk duygusu içersinde girişmesini sağlar. İşçi, verimini, üretimi ve ekonomik kalkınmanın hızını yükseltir. Adil bir toplum, adaletsiz bir toplumda sosyal sınıflar arasında kaçınılmaz bir şekilde doğacak mücadelenin sebebiyet vereceği emek, servet ve zaman israfı önler.

Sonuç olarak denebilir ki, sosyal devlete göre, sosyal adalet içersinde hızlı ve dengeli bir kalkınma, toplum çalışmalarında kişi çıkarına dayalı rekabet yerine, toplumun işbirliğine ve karşılıklı yardımlaşmasına dayanan toplum teşebbüsü kanalıyla gerçekleştirilebilir.

İşte işverenlerle ve hükümetlerle bugüne kadar anlaşamadığımız en önemli noktalardan birisi sosyal devlet anlayışıdır. İşverenler ve hükümetler sosyal devleti başka bir biçimde anlamakta ve tutumlarını ona göre düzenlemektedirler. Özellikle, toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde bu tutum ve davranışları açıkça ortaya çıkmaktadır.

İşverenler dün olduğu gibi, bugün de çok makul olan ücret artışı isteklerini karşılamaktan devamlı kaçınmakta ve birçok durumda yukarda da belirttiğimiz gibi, sendikalarımızı greve zorlamaktadırlar. Kârdan fedakârlık hiçbir zaman işverenlerin akıllarından geçmemektedir. Anormal kârlar sağlayan birçok işveren bile, sembolik ücret artışı isteklerinde mamullerinin fiyatlarını yükseltmek yoluna gideceklerini ifade etmektedirler.»

## ÜCRETLERİN FİATLARA ETKİSİ YOK...

Raporun bu bölümünde ücret artışları ile fiat artışları arasında büyük çapta ilişki bulunmadığı ve özel teşebbüsün daha çok kâr gayesi ile fiat artışlarına sebep olduğu ileri sürülmüş ve özetle şöyle denilmiştir :

«Devlet Planlama Teşkilâtı Sosyal Planlama Dairesi Başkanının yukarda verdiğimiz konuşmasından çıkan sonuç, toplu sözleşme düzenine girdiğimiz günden bu yana, ücret artış isteklerinin ekonomimize ve fiyatlara normalin dışında bir etki yapmadığını ortaya koymaktadır.

Hatta bazı zamanlarda reel ücretlerde düşüş olduğu, yine yapılan incelemelerde ortaya çıkmaktadır. Örneğin, 1967 yılında fiyat artışlarıyla ücret artışlarının karşılaştırılmasında fiyatların ücretlerden daha yüksek seviyede artışı sonucu bir önceki yıla oranla reel ücretlerde düşüş dahi olmuştur.

Bir yandan, Devlet Planlama Teşkilâtının yetkili ağızları yukarda belirttiğimiz gibi, ücret artışlarının ekonomi üzerinde hiç bir olumsuz etkisi olmadığını ifade ederken, öte yandan mamüllerine zam yapılmasını isteyen, ya da kendiliğinden zam yapan işverenlerin, bu tutumlarını haklı göstermek için ileri sürdükleri sebep, «işçi ücretlerinin artmış» olmasıdır. Bu suretle işverenler alışkanlıklarını göstererek, en makul ücret isteklerini karşılamamak için kamu oyunun işçi hareketi üzerinde baskısını sağlama gayreti içine girmişlerdir.

Bugün ülkemizin en önemli ve çözüm bekleyen sorunu paranın satın alma gücünü korumaktır. Hükümetler fiyat hareketleri karşısında, işçinin satın alma gücünü koruyabilmesi için gerçekçi ve cesur bir politika izlemek zorundadırlar. Hükümet programlarında bu konudaki ifadeler artık yuvarlak lâflar yerine, kesinlik taşımalıdır.

Gelişmiş ülkelerde, fiyatların genellikle düzenli oluşuna karşı, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde fiyatlarda hızlı artışlar ve dengesiz dalgalanmalar görülmektedir. Günümüzün ekonomik meseleleri arasında ücretler ve ücretlerin gerçek değerini tayin eden fiyatlar önemli yer tutmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde, toplumun belli başlı problemini ücret ve fiyat ilişkileri teşkil etmektedir. Para herkes için olduğu gibi, işçi için de bir gaye değil, geçimini sağlayan br vasıtadır. Bu yüzden fiyat hareketleri işçinin alım gücünü, dolayısiyle yaşama seviyesini etkilediğinden, işçiler için hayatî önem taşımaktadır.

Gelişmiş ülkelerin fiyat ve ücret grafikleri büyük iniş ve çıkışlar kaydetmekte, grafik eğrilerinde yükselme düzenli bir şekilde olmaktadır. Ancak fiyatlar ücretlerden daha yavaş yükseldiği için «refah artışı» gerçekleşmiştir.

Yurdumuzda ise, fiyat artışları anormal bir seyir izlemekte, başıboş ve her türlü denetimden uzak bir şekilde alabildiğine yükselmektedir. Uluslararası bir istatistiğe göre fiyat artışları yönünden yurdumuz Peru'dan sonra ikinci gelmektedir. Bazı işverenler, büyük bir insafsızlıkla, fiyat artışlarını işçi ücreti artışlarına bağlayarak, gerçek nedeni kamuoyundan gizlemek istemektedirler.

Bir kısım işverenler «ücret artışlarının enflâsyon yaratacağı, fiyatları yükselteceği» şeklinde iddialar ortaya atarak işçi hakları aleyhine ortalığı bulandırma çabası içindedirler. Yurdumuzda emeği ile geçinenler, batı ülkeleri işçilerinden farklı olarak, milli gelirin pek az kısmını elde edebilmektedirler. Maliyetlerde de ücretlerin payı çok düşük, buna karşı kârlar çok yüksektir. Ücret artışları, çok yüksek kârlardan vazgeçilir, makul kârlara rıza gösterilerek karşılandığı takdirde fiyatlarda düzen sağlanabilecektir. Bu nedenle fiyat artışları ve enflâsyonla mücadelede asıl gözönünde tutulması gereken unsur «kârlar» olmalıdır.

Ücretlerden fedakârlık isteyenler, önce kârlardan fedakârlık etmeyi öğrenmelidirler. Kârlar ve kârlardaki artışlar açıkça ortaya konmadığı sürece ücretlerin enflâsyon yaratacağı ve fiyatları arttıracağının söylenmesi samimi bir davranış değildir.

İşçilerin asgari ücretlerinin yükselmesi, yada toplu sözleşmelerle elde ettikleri zamlar, fiyat artışlarıyla ellerinden gitmekte, toplu sözleşme düzeninin hedefi olan «işçinin hayat şartlarını yükseltme» bir hayal olmaktadır. Bu, yurdumuzda yılların yerleştirdiği «kârdan fedakârlık etmeme» alışkanlığının bir sonucu olmaktadır. Toplu sözleşme düzeninin yurdumuzda yerleşmesinden önce de işverenlerin aynı yolda olduğunu sayın sendikacı arkadaşlarımız çok iyi bilirler. O zamanlar vergilerde meydana gelen bir artış, işverenlerin kârlarından karrılanmamakta, maliye, dolayısiyle tüketiciye intikal ettirilmekte idi. İşverenler hâla aynı tutum içindedirler. İşçi ücretlerinde meydana gelen ufacık artışı, en az üç beş kat fazlası ile satış fiyatlarına intikal ettirilmekte, işverenler, zamların beşte dördünü kârlarına eklerken, günlük geçimini bile sağlayamayan işçilerin eline geçen gülünç denecek kadar az parayı, zam gerekçesi olarak göstermektedirler.»




## İŞÇİNİN YÖNETİME KATILMASI

Türk - İş Çalışma Raporunda bu konuya da yer verilmiş ve özetle şöyle denilmiştir :

**«Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde işverenlerle bizi uyuşmazlığa götüren ikinci önemli nokta ise Disiplin Kurulları, İşletme Komiteleri gibi, işçinin yönetime katılması ile ilgili isteklerimizdir.**

**İşverenler, bu konuda adeta dünya uygulamasına gözlerini kapamış, hatâ eskimiş metodlarla işyerlerini yönetmek istemektedirler. Batı ülkeleri, işletmelerde verimi arttırmak için işçi-işveren ilişkilerinde köklü değişmeler yapar ve işçinin yönetime geniş ölçüde katılmasını yalnız toplu iş sözleşmelerinde değil ulusal mevzuatla teşvik ve tahkim ederken, Türkiye'deki işverenler «sevk ve yönetim hakkını işverenlerin en mukaddes, zedelenmesi asla caiz olmayan hakkı» saymakta, sendikalarımızın bu yoldaki isteklerini reddetmekte ve birçok durumda bu tutum grevlere sebep olmaktadır.**

**Her defasında söylediğimiz gibi, sendikaların desteğinden yoksun bir ekonomik ve sosyal kalkınma olamaz.**

**Türk işçisi için grev sadece davanın halli için son çare olmuştur. Büyük kârlar peşinde olan işverenler bu nedenle asgari ücretleri dahi vermekten çekinmektedir. Asgari ücret uygulaması ile artan harcamayı birkaç katıyla halka indirmektedirler.**

TÜSTAV

Sırası gelmişken Türk Sendikacılık Hareketi için büyük önem taşıyan İşçinin yönetime katılması konusundaki görüşümüzü bir kere daha açıklamak isteriz.

İşçinin yönetime katılması, bugün birçok ülkede önemle üzerinde durulan bir konudur. Ekonomik, sosyal ve politik yapıları, gelişme düzeylerindeki farklar, işçinin yönetime katılmasının teorik ve pratik gelişmesini etkilemektedir. Diğer toplumlardaki bu gelişme son yıllarda ülkemizi de etkilemeye başlamıştır. Nitekim, birkaç İktisadi Devlet Teşekkülünde disiplin ve iş güvenliği komiteleri gibi esas işletme çalışmaları dışındaki kararlara işçi temsilcilerinin katılmasından ibaret uygulama, Sosyal Sigortalar Kurumu Yönetim Kurulunda kanunen iki işçi üye bulunması, yürürlükten kaldırılan 23 sayılı kanunla Müdürler Kurulu üyeliği ve nihayet 440 sayılı Kanunla İktisadi Devlet Teşekkülleri Yönetim Kurulunda ve İdare Komitelerinde işçi üye bulundurma şeklinde bir gelişme göstermiştir.

Bu gelişme, tamamen, ülkemizin ekonomik, sosyal ve politik bünyesine uygun olup duyulan ihtiyaç sonucu olmuştur. Ancak, gerek batı ve gerekse doğu ülkelerinde, işçinin yönetime katılması, konusuna duyulan ilgi gittikçe artmaktadır. Bu da gösteriyor ki, işçinin yönetime katılması esas itibariyle belli bir ekonomik ve politik sistemin tekeli altında olmayıp, gittikçe gelişen beşeri ilişkiler ve demokrasi anlayışının tabii bir sonucudur .Bunun için de konu giftikçe artan bir ilgi görmektedir.»

Çalışma Raporunda bundan sonra Toplu Sözleşme oPlitikası ve temel ilkeler üzerinde durularak, toplu sözleşmelerde ağırlık noktalarını teşkil eden konular üzerinde açıklamalar yapılmıştır.

## ASGARİ ÜCRET

Çalışma Raporunda asgari ücretler konusuna geniş bir şekilde yer verilmiş ve «kutsal ücret» in Türkiye'de uygulamasını geçmişi anlatılmıştır. Rapor'dan son durumla ilgili olarak da şöyle denilmiştir :

«Sorunun şu ana kadar tümüyle halledildiği söylenemez. Bu bakımdan Konfederasyonumuz Türk İşçi Hareketi için büyük önem taşıyan asgari ücretlerin uygulanması yolunda gerekli hassasiyeti gösterecek ve konunun işçi lehine çözümlenmesinin takipçisi olacaktır. Nitekim konu raporumuzun yazıldığı şu sıralarda yüksek Danıştay'ın 8'inci Dairesinde görüşülmektedir. Konfederasyonumuz taraf olarak kabul edildiğinden, işverenlerin asgari ücretlerin iptali ile ilgili itirazlarına yukarda özetini verdiğimiz şekilde Danıştay nezdinde cevap vermiş bulunuyoruz.

Son dâva, 13 Nisan 1970 tarihinde konunun murafaalı olarak yapılan duruşması sonunda karara bağlanacaktır. Tamamen haklı olduğumuz bu konuda yüce Danıştay'ın işverenlerin itirazını reddedeceğine inanmaktan kaçınmak için ellerinde tutmak istedikleri bu imkânı da kaybetmiş olacaklar bir seneye yakın zamandan beri uygulamadıkları asgari ücretlerin farklarını üyelerimize vermiş olacaklardır.»



## EKONOMİK VE SOSYAL DURUM

Çalışma Raporunun bu bölümünde ise gelişme ve kalkınmanın toplumun katları arasında olmayıp bir bütün halinde düşünülmesi gerektiği ifade edilmiş ve kalkınma çabasının değerlendirilmesi yapılırken gerçekçi davranmanın gereğine işaret edilerek:

«Tarımda yıllık kalkınma hızımızın hedefi % 4.1 dir. Bir tarım ülkesi olarak, son iki yılda (1968 de % 1.9 ve 1969 da % 1) tarım sektöründeki kalkınma hızımız hedefin çok gerilerinde kalmıştır.

Kalkınma stratejimizde, tarımın yanısıra sanayie de büyük bir ağırlık verildiği bilinmektedir .Bu yüzden kalkınma plânında, sanayiin her yıl için % 12 lik kalkınma hızına ulaşması hedef alınmıştı. Ancak bunda da başarılı olmuş değiliz 1968 de % 10, 1969 da % 11.5 gelişme hızı sağlıyarak yine hedefe ulaşamadık.

Ticaret, ulaştırma ve hele konut sektöründeki gelişme bizim için kalkınma bakımından geri plânda kalmaktadır.

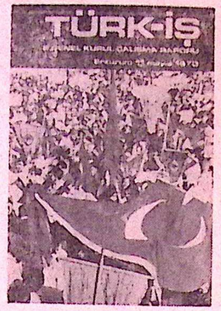
Tarım ve sanayi gibi iki büyük ve önemli sektördeki açıklarımızı, geri plândaki, hatta konut gibi kalkınmamızı engelleyici niteliği olan sektörlerdeki gelişme ile kapatarak, dengeli kalkınmadan bahsetmek boşunadır. Herşeyden önce üretim gücümüzü artırarak ve bu gücü en iyi değerlendirerek kalkınmamızın gerçekleşebileceğini kabuj etmeliyiz. Artırdığımız üretim gücün üen iyi şekilde kullanırken de içinde bulunduğumuz sosyal sorunlarımızın çözümü kalkınmamız için en isabetli ve zorunlu bir yoldur.» denilmiştir.

## GELİR DAĞILIMI

Genel Kurula sunulacak olan Çalışma Raporunun bu bölümünde de grafikler ve şemalarla milli gelirdeki dağılımın adaletsiz bir oranda meydana geldiği ifade edilmiş ve özetle şöyle denilmiştir :

«Durum böyle iken birinci ve ikinci Beş Yıllık Plânlar, işçilerin ve dar gelirlilerin gayri milli hasıla içindeki paylarının düşmekte olduğunu, işçi gelirlerinin hesabında yanıltıcı etkenler sebebiyle bunun açık-Sermaye ithal eden bir ülke olmamız yüzünden teknoloji seçimi hakkına sahip bulunmamıza rağmen hedef olarak alınan sanayileşmenin ilkeleri politikası ve tercihleri yapılmadan uygulamasına geçilmiş tarım ve tarım dışı sektörler arasındaki ilişki ve gelişmeler dolayısiyle beklenilenin ve plânların dışında istikrarsız bir gelişme göstermiştir. «Hızlı sanayileşme» sloganı ile hareket edilirken hizmetler sektöründeki büyüme, umulanın üzerinde olmuş ve sanayiin büyümesi gerçekleşmemiştir. Yatırımlar konusunda alınması gerekli tedbirler sadece, «özel sektörü teşvik tedbirleri» şeklinde yürütülmüş; istihdam asıl hedef olarak alınmamış ve onda bile gerçekleşme sağlanamamıştır.

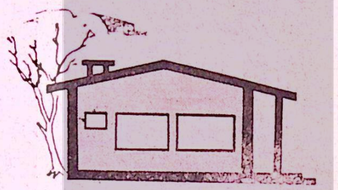
Bütün bunların sonucu olarak da Türkiye'de gitgide büyüyen işsizlik sorunu tehlikeli bir durum arzetmeye başlamıştır Bu durum diğer ülkelerle karşılaştırıldığında daha açıklıkla ortaya çıkmaktadır.»




## EĞİTİM SORUNU

Çalışma Raporunun eğitim düzenimizle ilgili bölümünde çeşitli eleştirilere yer verilmekte ve bu günkü eğitim sisteminin sendikal anlayışla çelişki halinde bulunduğu ileri sürülerek bu aksat sistem ile renci hareketlerinin nedenlerinin de burada aranması gerektiği ifade edilmektedir. Bu konuda ilk okul çağında bulunan çocuklardan yüzde 44'ünün okulsuz bulunduğu belirtildikten sonra orta, teknik, mesleki, tarım eğitimi konusunda yapılan hatalı uygulamayla ve alınması gereken tedbirlerle ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Bölümün sonunda ise çıraklık kanunu, işçilerin eğitimi, milli gelirden eğitime ayrılan pay konuları üzerinde durulmuştur.



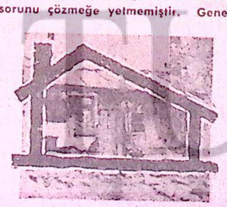
## KONUT SORUNU

Raporda konut problemine de önemli bir yer ayrılmış ve halen 430 bin gecekondunun buluduğu belirtilmiş ve özetle şöyle denilmiştir :

«Üzülerek söylemek getekir ki gecekondu yapıp satmak kâr getiren bir iş haline gelmiştir. Bu arada çok sayıda gecekonduya, hatta bir gecekondu semtine sahip çıkan insanlar türemiştir.

Gecekondu kanunu, arsa politikası bakımından sakıncalar getirmektedir. Kamu arazisinin dahi küçük parseller halinde özel şahısların eline geçmesine fırsat verecek niteliktedir.

Bu problemi gidermek için alınan tedbirler bugüne kadar sorunu çözmeğe yetmemiştir. Genel bir konut



politikası dışında bugün Sosyal Sigortalar Kurumunun yürüttüğü işçi konut politikası da amacına ulaşma likla görülemediğini, bu yanıltıcı görünüş düzeltilebildiği takdirde, işçilerin gelir dağılımındaki kayıplarının % 10 dan daha yüksek olarak, dönemin ikinci yarısında da adaletsizliğin devam ettiğini açıkça belirtmektedir

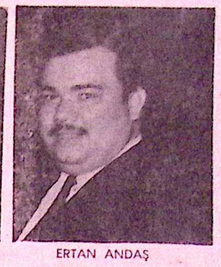
Yine plânda, tarım dışındaki işçi ve ücretlilerin yaşama seviyesindeki yükselmenin, ortalama genel yaşama seviyesine ayak uyduramıyarak ve sürekli olarak azalma eğilimi gösterdiği sonucuna varılmaktadır.

Türkiye'de aşırı derecede bozuk olan gelir dağılımındaki adaletsizlik daha da bozulmak yolundadır. Geliri çok olan kârlar git gide büyürken dar gelirlilerinki de gitgide azalmaktadır.»



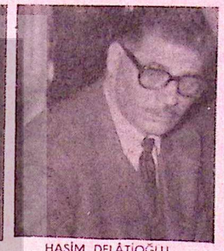
## TÜRK-İŞ KONGRESİNDE DELEGELERİMİZ


ABDULLAH BAŞTÜRK


ERTAN ANDAŞ


İSMAİL ÖZBİÇER


İSMAİL ÇALIŞKAN

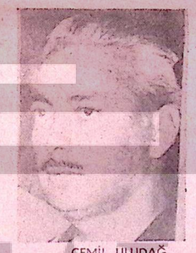

HAŞİM DELÂTİOĞLU


İSMAİL ÖNAL


HÜSEYİN ÖZDEMİR


EMİN ERDEM


MEHMET GÜNEŞ


CEMİL ULUDAĞ


ALİ KİNSİZER


HASAN GÜRSOY

## İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

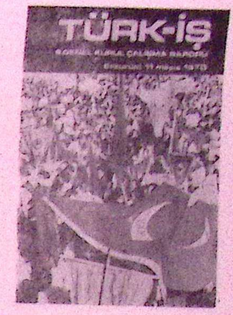
Raporun bu bölümünde üretim gücünün artışında istihdam unsurunun önemine değinilmekte ve kullanılmayan işgücünün yani istihdam edilmeyen işgücünün potansiyel bir üretim gücü olmaktan öteye geçemeyeceği ileri sürülmektedir. İşsizlik konusunda ise özetle şöyle denilmektedir :

İşsizlik, gelişmiş ve gelişmemiş ekonomilerde bünye olarak farklılık arzetmektedir. Gelişmiş ekonomilerde işgücünün talep eksikliği nedeniyle kullanılmamasından doğmaktadır. Talep eksikliği ise tasarruf eğiliminin yüksek oluşundan ve tasarruf yatırım dengesinin bozulmasından ileri gelmektedir. Bu çeşit dep resyonlardan doğan işsizliği giderme yolları, muhakkak ki, az gelişmiş veya gelişmemiş ülkelerin istihda msorunlarını çözümleme yollarından tamamen başkadır. Az gelişmiş ekonomilerde ise işsizliğin ana nedeni tasarruf eğiliminin yüksek değil, düşük olmasıdır. Burada sermaye ve işgücü arasında denge sağlanamamıştır. Ancak bu denge sağlandığı ve iyi şekilde kullanıldığı takdirde üretim artışı, yani gelişme sağlanabilecektir. Bu nedenle İşsizlik, Türkiye'nin, sosyal ve ekonomik yönleriyle üzerinde en hassasi yetle durulması gereken sorunudur Çünkü bir bütün olarak, ülkemiz topraklarında yaşayan herkesin çalışma, yeterli bir ücret alma kısaca insan haysiyetine yaraşır şartlarda yaşamaya hakkı vardır.

Birinci ve ikinci beş yıllık plânlarda istihdamın etkenleri olan nüfus, eğitim, teknoloji, yatırım gibi hususlar birbirleriyle ilişki kurulmadan müstakil olarak dikkate alınmıştır Nüfusta amaç, aile plânlaması iken, nüfus plânalması durumuna getirilmiş, eğitim politikası üretimle ve özellikle ekonominin yürütülmüş eğitim sistemi geliştirilmemiş ve bugün süratli bir reform yapma ihtiyacını doğuracak hale gelmiştir. imkanına sahip değildir. Bugüne kadar, bu konuda yapılan çalışmalar ve gösterilen gayretler semere vermemiştir.

Hiç olmazsa bundan böyle, Sosyal Sigortalar Kurumu işçi konut politikasını yeni baştan düzenlemeli ve çok sayıda konut yapabilmenin metodlarını aramalıdır.

Diğer taraftan bugün inşaat sistemimizde kullanılan usuller çağımızın gelişmesi yanında çok ilkel ve basit kalmaktadır. Bu basit inşaat sistemi ile konut sorunumuzu halletmenin mümkün olamıyacağı artık ilgililerce bilinmelidir. Bunun yanısıra Sosyal Sigortalar Kurumu, işçi yapı kooperatifleri kanalıyla yaptırılan inşaatları kendi inşaatları gibi benimsemeli ve kendi inşaatlarında uyguladığı usulleri kooperatif inşaatlarında da uygulamalıdır.»




## BESLENME

Raporda geniş bir şekilde beslenme sorununa da işaret edilmiştir. Bu konuda özetle şöyle denilmiştir :

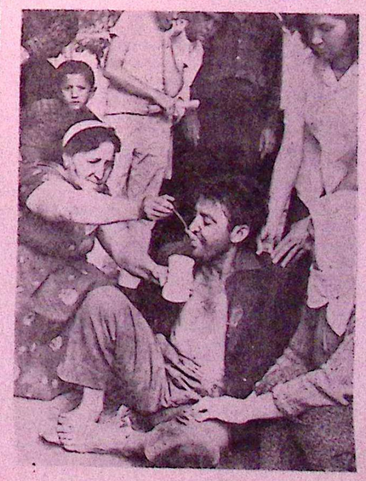
«Plânlı dönemde özelliklerine önem verilen, milli güvenlik, genel sağlık gibi konuların tek kaynağı insan sağlığıdır. İnsan sağlığı ve gücünün kaynağı da şüphesiz ki yeterli, bilgili ve dengeli beslenme ile başlar. Toplumun bütün kesimlerinde plân hedeflerine yaklaşık çabaların arasında, plâna bağlı bir gıda sisteminin bulunamayışı, hem mevcut kaynaklardan yeterince faydalanılmamasına, hem de kullanılan kaynakların israfına yol açmaktadır. Çağımızın bilim ve teknolojiye dayalı gelişmesinde, ülkemizin de beslenme konusunu, tıp, sosyal psikoloji, ekonomi teknik tarım alanlarında görüş ve bilgilerinden yararlanacak kimselerin tevsiyeleri içinde, milli bir politika olarak ele alması, samimi dileğimizdir.

Yukarda, gereğini belirtmeye çalıştığımız milli bir beslenme politikasının tesbiti ile birlikte, yurt çapında beslenme ve gıda tüketimi araştırmaları yapılmalı, gıda tüketimine yurdun özelliklerine göre yön verilmelidir. Türkiyenin bugünkü gıda üretimini sağlam verilere dayalı olarak tesbit etmek ve ileriki yıllar için gerekli tedbirleri şimdiden almak gereklidir. Üretilenlerin dağılımı ve bu dağılımdaki sürekliliği sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

Yurdumuzun beslenme ekonomisi bakımından karşılaştığı bütün problemlerin hallinde meselelerimize samimiyetle eğilindiği kanısında değiliz.

Toplumumuz günlük yaşantısını tarımsal gelirlere bağlamıştır. Gıdalarımızın başında gelen ekmeğe, zaman zaman büyük fedakârlıklarla buğday ithal etmemize rağmen, standart bir imal şeklinin bulunamaması yüzünden aldığımız tahıl, ilgililerin lâkaydı ve sorumsuzluk duyguları arasında heba olmaktadır.

Tahıl değerlerinin yanında, hayvancılığımız zaman zaman yurd ekonomisinde derin sosyal yaralar






işacak bir nitelik arzetmektedir.

Hayvancılık denildiğinde, bunu yalnızca tarım sektörünün bir dalı şeklinde görmek kanaatimizce başta gelen bir yanılmadır. Hayvancılık gereği şekilde değerlendirildiğinde, saman, ot gibi kaba yemlerle, bira, şeker, yağlı tohumlar artıklarının süt, et, deri kıl yapağı, yumurta gibi sanayi ve gıda sektöründe başlı başına bir kıymet olan maddelere dönüşür. Yurdumuzun beslenme probleminin başında gelen protein noksanlığı, heder olan bu değerler karşısında bütün çıplaklığı ile bir kere daha kendisini hissettirmektedir.

Beslenme noksanlığı ile eksik ve yanlış beslenmenin en büyük zararı toplum içerisinde bebeklere olmaktadır. Ülkemiz, bebek ölüm oranı yüksek olan ülkeler arasındadır. Çeşitli araştırma sonuçlarına göre, bebekler içinde bir yılda ölenlerin oranı % 14 - 24 arasında değişmektedir.»



## TARIMIMIZ VE TOPRAK REFORMU

Türk - İş Raporunda Toprak reformu ve tarım düzenimiz konusunda da açıklamalar yapılmıştır. Bu konuda özetle şöyle denilmiştir :

**Türk - İş sosyal adaletin gerçekleşmesi, tam çalışmanın sağlanması, millî gelirin artması ve herkesin insanlık haysiyetine yaraşır bir hayat seviyesine ulaşması için bu sorunun biran önce çözümlenmesi gerektiğine inanmıştır. Plânlama Teşkilâtı bugün Türkiye'de işlenen tüm toprağın işletmelere ve mülkiyete göre dağılımında büyük bir dengesizlik olduğunu bir raporunda belirtmiş, toprak yoğunlaşması ve veraset sisteminin işletmeleri daha yetersiz hale getirdiğini ve köy nüfusunu köyden iterek, ya tarım işçisi ya da ortakçı, icare, cariyek ve marabacılığa zorlağıdını ve bu durumun köylünün gelir yönünden de öte sömürülmesine sebep olduğunu ve tarımdaki makinalaşma, ortakçılık ve kiracılık gibi müesseseleri ortadan kaldırdığına işaret etmiştir.**

**Orman köyleri yerleşme yerleri yüzünden büyük problemler yaratmaktadır. Ülkemizde orman köylerinin sayısı 13270 olup, bunlar bütün köylerimizin % 37 sidir. Orman köylerinin 5020 si 2,5 milyon nüfusu barındıran orman içi köyü, 8250 si de toplu tarım arazisi ormanla bitişik olan orman kenarı köyüdür. Bu köylerin toplu olarak 4,5 milyon nüfusu barındırdığı dikkate alınırsa, toplam köy nüfusunun yaklaşık olarak % 30 unun orman içi ve orman kenarında yaşadığı görülür. Bugüne kadar, bu kadar büyük bir nüfusu barındıran orman köylerinin kalkındırılması konusunda, buralara ulaşımın zor hatta imkânsız olması ve köylerin dağınık bulunuşu yüzünden bir başarı sağlanamamıştır. Sayısı milyonları bulan orman köylüsü millî gelirden en az hisseyi almakta ve çok ilkel şartlarda yaşamaktadır.»**

## VERGİ REFORMU

Raporda vergi politikamız üzerinde de durulmuş ve vergi reformunun bu dönemde gerçekleşmemiş olmasının üzüntü ile karşılandığı ifade edilerek;

**«Bugüne kadar, bazı vergi kanun tasarıları hazırlanmış ve bunlarla ekonomik gelişmeler karşısında daha esnek bir vergi politikasının uygulanması, vergi kaçakçılıklarının önlenmesi, tarımsal kazançların vergilendirilmesi ile önemli gelir imkânlarının sağlanması tasarlanmıştır. Türk - İş olarak bu tasarıların hazırlanmasını memnuniyetle izledik. Ancak çeşitli endişelerle bunlar gerçekleştirilmediği gibi, sonunda yine dar gelirlilere yüklenen, fiyat artışlarına sebep olan vergiler getirilmiştir.**

**Sonuç olarak Türk İşçi Hareketi vergi yükünün fertler arasında adil ölçüde dağıtılmasını sağlıyacak bir reforma bu dönem de şahit olmamıştır.»**

## YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLER

Raporun bu bölümünde devamlı olarak ve sonuçlar düşünülmeksizin yurt dışına işçi gönderilmesi yerilmiş ve yabancı memleketlerdeki işçilerimizin içerisinde bulundukları sıkıntılar anlatılmıştır. Raporda tek taraflı olarak imzalanmış mukaveleler, çalışma ateşeliklerinin etkisizlikleri anlatılmış ve yurt dışındaki işçilere döviz kaynağı olarak bakılması istenmiştir.

## 274 - 275 SAYILI KANUNLAR

Raporun bu bölümünde kanun değişiklikleri ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiş ve işçi - memur ayrımı konusunda şöyle denilmiştir :

**«Çalışma Bakanlığı tasarısında senelerin problemi olan işçi - memur ayrımına bir çözüm şekli bulunamamıştır.**

**Hepimizin bildiği gibi, çalışma hayatımızın senelerden beri devam edegelen sorunlarından bir tanesi de işçi - memur ayrımıdır. Bu sorunun bu hale gelmesinde kanunlarımızın muğlak ifadelerinin payı olmakla beraber, yargı organlarımızın değişik ve çelişik kararları bu sorunu içinde çıkılmaz hale getirmiştir. Bir an önce aydınlığa çıkarılmadığı takdirde bu sorun Türk İşçi Hareketini menfi yönden etkileyecek ve bir dereceye kadar kamu sektöründe sendikacılık hareketinin sonu olacaktır.**

**Hükümet konuyu programına da almıştır. Çalışma Bakanlığı bu konuda yoğun bir çalışma içindedir. Sorunun halli idarî ve kazaî organların sınırlarını aşmıştır. Durum ancak, 274 ve 657 sayılı kanunlarda yapılacak değişiklikle çözümlenebilecektir.**

## İŞSİZLİK SİGORTASI

Raporun bu bölümünde önümüzdeki yasama yılı içerisinde çıkartılması beklenen İşsizlik Sigortası Kanun Tasarısı üzerinde durulmuş ve tasarı maddeleri üzerinde eleştirilerek eklenmesi gereken yeni hususlar belirtilmiştir.

## TARIM İŞ KANUNU

Türk - İş Çalışma Raporunda Tarım iş kanunu ile ilgili çalışmalar ve alınması gereken tedbirlere de yer verilmiş ve özetle şöyle denilmiştir :

**«Bugüne kadar, işbaşına gelen bütün hükümetler ve bu hükümetlerin bütün üyeleri, tarım işçisinin problemlerini halletmek için ellerinden gelen gayreti göstereceklerini ifade etmişler, bütün siyasi kuruluşlar programlarında gerçekçi bir tarım iş kanununun çıkartılmasını hedef almışlardır. Hal böyle iken ne geçmiş hükümetler zamanında ve ne de içinde bulunduğumuz şu günlerde Tarım İş Kanunu Tasarısı Meclislere sevkedilmemiş, kanunlaşma imkânını bulamamıştır. Ancak bugün elimizde Çalışma Bakanlığınca hazırlanan bir Tarım İş Kanunu tasarısı vardır. Bu tasarının Anayasamıza, plân hedeflerine ve uygulamaya aykırı olan yönleri düzeltilip kanunlaştığı taktirde, bundan, en çok yararı memleket ekonomisi görecektir. Zira çağımızın anlayışı insanları sömürerek değil, sevindirerek çalıştırmanın ulusal çıkarlara daha yararlı olacağını kabul etmektedir. Bu sebepledir ki, yıllardan beri sömürülen, hor görülen tarım işçilerinin insanca yaşama düzeyine kavuşturulmalarında sayılamıyacak kadar büyük faydalar vardır. Türk - İş, tasarının süratle kanunlaşması gerektiği görüşündedir ve bunu gerçekleştirmek için üzerine düşen görevi hassasiyetle yerine getirecektir.»**

## İYAK

Raporda kanunlaşması halinde İşçi Yardımlaşma Kurumunun ne gibi hizmetler göreceği belirtilmiş ve istihdam hacminin genişlemesine İYAK'ın da katkısı olacağı ifade edilmiştir. Bu bölümde özetle şöyle denilmektedir :

**«Kurtuluş Savaşımızın ilk yıllarında yardımlaşma teşekküllerinin tohumu atılmış ancak üzülerek ifade edelim ki, zamanımıza kadar geçen zaman içinde bu güzel teşebbüs geliştirilip yaygın hale getirilememiştir.**

**Teklifin kanunlaşması hâlinde, İYAK, bir taraftan karşılıklı dayanışma yolu ile üyelerine sosyal yardım ve hizmetleri geliştirecek, diğer yandan, biriken fonları ile ülkemizde çok dar olan istihdam hacmini genişletidi yatırımlara yönelmek suretiyle işsizliği büyük ölçüde azaltacaktır. Hepinizin bildiği gibi işsizliği önlemek için alınması gereklî tedbirlerin başında istihdama ağırlık vere n sınai yatırımlarına gerçekleştirilmesi gelir. Halbuki İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı maalesef bu konuda önemli tedbir almamıştır.**

**İYAK teklifi kaunlaştığında, sendikacılık hareketinin ana görüşü olan istihdam imkânlarını genişletmek, işsizliği önlemek için istihdama ağırlık veren sınai yatırımlara yönelmek mümkün olacaktır.»**

Türk - İş Çalışma Raporunun bundan sonraki bölümlerinde Avukatlık Kanunu, İşçi Emekliliği, İş Değerlendirme, Millî Prodüktivite Merkezinin çalışmaları ve Kıbrıs Sorunu ile ilgili görüşlere ayrılmış ve bu konularda da geniş bilgi verilerek Türk - İş'in çalışmaları hakkında açıklamalar yapılmıştır.

## MALİ RAPOR

Türk - İş Mali raporunda gelirler ve harcamalarla ilgili bilgi verilmiş ve 9. döneme ait tahmini bütçe 13 milyon 714 bin lira olarak tesbit edilmiştir.

## SONUÇ...

Türk - İş Çalışma Raporunun son bölümünde Genel Kurul çalışmaları ve Türk İşçi Hareketi ile ilgili olarak şu düşüncelere yer verilmiştir.

TÜRK İŞÇİ HAREKETİNİN TEK VE GÜÇLÜ TEMSİLCİSİ TÜRK - İŞ'İN GEÇEN DÖNEM İÇİNDE YAPTIĞI İDARİ VE MALİ ÇALIŞMALARINI, YURT VE DÜNYA OLAYLARI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİNİ ÖZETLEMEYE ÇALIŞTIK.

KONGREMİZİN, ÜLKEMİZİN SOSYAL VE EKONOMİK HAYATINA IŞIK TUTACAĞI İNANCI TOPLUMUN BÜTÜN KESİMLERİNDE YAYGIN BİR İNANIŞ HALİNDEDİR.

GEÇEN GENEL KURULLARIMIZDA ALDIĞIMIZ KARARLARIN VE 23 İLKEMİZİN IŞIĞI ALTINDA, TOPLUMUMUZUN SOSYAL VE EKONOMİK SORUNLARI VE BUNLARIN ÇÖZÜM YOLLARI HAKKINDA TÜRK İŞÇİ HAREKETİNİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİNİ BİR KERE DAHA YETKİLİLERİN DİKKATİNE SUNDUK.

TÜRK SENDİKACILIĞININ, İNANÇLARI VE ÇALIŞMALARI İÇİNDE YURT SEVGİSİ YOĞUNLAŞMIŞTIR. TÜRK SENDİKACILIĞI YURT ÇIKARLARININ SÖZ KONUSU OLDUĞU YERDE EN AŞIRI KISKANÇLIK VE TİTİZLİKLE BU ÇIKARLARIN KORRUYUCUSU OLMAYI İLK GÖREVLERİ SAYMAKTADIR.

TOPLUMUN SINIFLARI ARASINDA GİTTİKÇE GENİLEMEKTE OLAN UÇURUMU ORTADAN YOK EMİP, İNSANLARIN MUTLU VE RAHAT BİR HAYAT YASADIĞI GELİŞMİŞ BİR ÜLKE HALİNE GELEBİLMEK AMACI BÜTÜN ÇALIŞMALARIMIZDA BİZE YOL GÖSTERİCİ OLMUŞ VE RAPORUMUZ BU ANLAYIŞ İÇİNDE HAZIRLANMIŞTIR.

TÜRK İŞÇİ HAREKETİ, SEKİZİNCİ KONGRESİNDEN DAHA DA GÜÇLENMİŞ OLARAK ÇIKACAK VE DAHA BASARILI ÇALIŞMALARLA GÖREVLERİNİ EKSİKSİZ YERİNE GETİRMEYE DEVAM EDECEKTİR.

KONGREMİZİN, TÜRK ULUSUNA VE TÜRK İŞÇİ HAREKETİNE İYİLİK GETİRMESİ DİLEĞİYLE HEPİNİZİ SAYGI VE SEVGİ İLE SELÂMLIYORUZ.»





Aydın Şube Başkanımız İsmail Gülbaş

# Aydın'da Toplu iş Sözleşmesi imzalandı...

Sendikamız ile Aydın Belediyesi arasında bir süreden beri devam etmekte olan toplu iş sözleşme görüşmeleri sonuçlanmış ve üyelerimize yeni hakların sağlandığı işyeri seviyesindeki sözleşme imza edilmiştir.

Üyelerimizin çeşitli isteklerinin yerine getirildiği sözleşmeyi Aydın Belediyesi adına Belediye Başkanı Orhan Esin, Yazı İşleri Müdürü Kemal Büker, Hesap İşleri Müdürü İsmail Erozan, Doktor Aliye Derebey, Veteriner Nihat Azizler, Mühendis Kemal Kasarlıoğlu ve üyelerden Hasan Çuhacı, Cevat Aldemir, Ümit Türkiili imzalamışlardır. Toplu iş sözleşmesine sendikamız adına da Şube Başkanımız İsmail Gülbaş, İkinci Başkan Mazhar Koygun, Sekreter Azmi Dönmez, Muhasip Yaşar Hızel ve Yönetim Kurulu üyelerimizden Rüştü Aslantaş, Muzaffer Eskici, Mehmet Günay imzalarını atmışlardır.

1.3.1973 tarihine kadar geçerli olan toplu sözleşmenin getirdiği yeniliklerden birisi, Aydın Belediyesinin de Genel - İş İşçi Emekli Sandığı uygulamasına katılması olmuştur. Toplu sözleşmenin önemli maddeleri özetle şöyledir :

**Fazla Mesai - İkramiye :**

Toplu iş sözleşmesinin bu iki maddesinde 931 sayılı kanunun 35. maddesinin ve 6722 sayılı kanunun hükümlerine aynen uygulanması kararlaştırılmıştır.

**Kıdem Tazminatı :**

Bu maddeden önce kıdemin tarifi yapılmıştır. Kıdem Tazminatı ile ilgili hükümde ise hangi hallerde ödeme yapılacağı kaydedilmiştir. Buna göre suçsuz çıkarmalarda, askerlik ayrılmalarında, Sosyal Sigortalar Kurumunun sağlık tesislerinden «çalışamaz» raporunun verilmesinde, malûl veya yaş haddinden dolayı ayrılmalarda çalıştığı her yıl için 20 günlük ücreti tutarında, ölüm halinde ise 15 günlük ücreti tutarında kıdem tazminatı verilecektir.

**Bayram ve Genel Tatil Günlerinde İzin :**

Toplu sözleşmenin bu madde sinde bayram ve genel tatil günlerinde işçilerin ne kadar süre ile izinli sayılacakları belirtilmiştir.

**Çalışma saatleri :**

Sendikamız üyesi işçilerin günlük çalışma sürelerinin 8 saat olması kararlaştırılmıştır. Bunun dışında yapılacak çalışmalar fazla mesai olarak sayılacaktır.

**Emekli Sandığına Bağlı İşçiler :**

Sözleşmenin bu maddesi ise şimdiye kadar Emekli Sandığı ile ilgilendirilmiş olan işçilerin bundan böyle Sosyal Sigortalarla ilgilendirilmelerini esas almaktadır.

**Asgari Ücret :**

Toplu sözleşmenin bu maddesi ile de işyerlerinde çalışmakta olan işçilere 18 - 30 lira arasında asgari ücret ödenmesi öngörülmektedir.

**Yemek Parası :**

Üyelerimiz bundan böyle sözleşme süresinin bitimine kadar kademeli olarak arttırılmak üzere günlük 5 lira yemek parası alacaklardır.

**Çocuk Zammı :**

Sözleşmenin bu maddesinde de kademeli olarak üyelerimize 25 lira çocuk zammı verilmesi uygun görülmüştür.

**Koruyucu Eşya ve Giyim :**

Üyelerimize senede iki takım elbise «kışlık olanı iki yıl miatlı», bir çift ayakkabı, dört yıl miatlı gocuk, muşamba v.s. koruyucu eşyalar da verilecektir.

**Sendikanın Arsa Talebi :**

Şubemiz tarafından kurulacak olan bir yapı kooperatifi için belediye tarafından arasalarından ucuz tahsis yapılacaktır.

**Ölüm Yardımı :**

Sendikamız üyesi işçinin ölümü halinde diğer yardımların dışında işçinin kanunî varislerine işyeren tarafından 250 lira yardım yapılacaktır.

**Ücret Zammı :**

Aydın Belediyesi 67 bin 825 lira ve ESO İşletmesi de 80 bin 942 lira bütçelerinden ayırarak işçilere zam yapacaklardır. Yapılacak zammın uygulanması da maddede ayrıca belirtilmiştir.

**Prim :**

ESO işletmesinde çalışan şehiriçi otobüs şoförlerine kumbara hasılatını aylık 50 bin liranın üzerine çıkardıkları takdirde zafla olan gelir üzerinden yüzde 2 oranında prim alacaklardır.

**Süt veya Yoğurt Dağıtımı :**

Vidantör arabasında çalışan şoför ve işçilere süt veya yoğurt ücreti olarak günde 1 lira ödenecektir.

**Genel - İş İşçi Emekli Sandığı**

Sözleşmenin bu maddesi ile Aydın Belediyesi işyerlerinde çalışmakta olan sendikamız üyesi işçiler de sendikamız bünyesinde kurulmuş bulunan İşçi Emekli Sandığı uygulamasına katılacaklardır. İşveren tarafından her işçi için 10 lira aylık aidatlarla birlikte sendikanın göstereceği bir banka hesabına yatırılacaktır.

# M. Kemal Paşa'da üyelerimize yeni haklar alındı...



Osman Dalkoparan



Mustafakemalpaşa Belediyesi ile sendikamız Bursa Şubesi arasında devam etmekte olan toplu iş sözleşmesi görüşmeleri sonuçlanmış ve toplu sözleşme imza edilmiştir. Sözleşmeyi işveren belediye adına Belediye Başkanı Ahmet Saygın, Daimi Encümen Üyelerinden Yusuf Çeltik ve Kâmil Koyuncu, Başkâtip İsmail Özkan, Muhasip Fikri Karaibik, Belediye Doktoru Muzeffer Aşkın ve Veteriner Mustafa İmamoğlu imzalamışlardır. Toplu iş sözleşmesini sendikamız adına ise Bursa Şube Başkanımız Osman Dalkoparan, Sekreter Hasan Albaş, Muhasip Nuru Kopmaz ve Yönetim Kurulu Üyeleri Esat Tıngaz, Salih Day, Şaban Çabukyürür, Recep Yezer imza etmişlerdir.



B. Başkanı Ahmet Saygın

Toplu sözleşmede çalışma süreleri, kıdem tazminatı ve izinler konusuna başta yer verilmiş ve Sosyal Yardımlar maddesinde özetle şöyle denmiştir : «Sözleşmede belirtilen işyerlerinde çalışan işçilere altı ay miatlı bir takım yazlık elbise, iki kış miatlı kışlık elbise, yılda iki çift ayakkabı verilecektir.» maddede sendikamız üyesi işçileri işyerleri gözönüne alınarak verilecek olan diğer sosyal yardımlar ve koruyucu eşyalar da belirtilmiştir.

Sözleşmenin yürürlük tarihi ile ilgili maddesinde ise 1972 yılına kadar kademeli olarak arttırılmak üzere 5 lira günlük yemek parası ödenmesi uygun görülmüştür. Çocuk zammı konusunda da aynı şekilde 25 lira ödenmesi öngörülmektedir.

**Genel - İş İşçi Emekli Sandığı :** Sözleşmede Genel - İş İşçi Emekli Sandığına işveren tarafından her işçi için 10 lira aylık prim ödemesi de yer almaktadır.

**Ücret Zamları :** Sendikamız üyesi işçilerin yevmiyelerine 1.3.1970 tarihinden itibaren 175 kuruş ve 1.3.1972 tarihinden itibaren de 200 kuruş seyyanen zam yapılacaktır.

GENEL-İŞ EMEK GENEL - İŞ Sendikası adına Sahibi : ABDULLAH BAŞTÜRK Genel Yayın Müdürü : ERTAN ANDAŞ, Yazı İşleri Md. SACİT KATLANDUR, Teknik Sekreter : AVNİ ÖZGÜREL, Ressam : SÜLEYMAN YURDAKUL, GENEL - İŞ Sendikası'nın yayın organı olan «GENEL - İŞ EMEK» Gazetesi, ŞARK MATBAASI'nda DİZİLMİŞ ve BASILMIŞTIR.

# Genel-İş Emek 6 yaşında

Genel Başkanımız Abdullah Baştürk, ilk sayımızda aşağıdaki başyazıyla Genel - İş Emek'in hayatına atılış nedenini açıklamıştır...

Tarihçesi 1947 yılına dayanan Türkiye'deki sendikal hareketlerin istenilen noktaya ulaştırılması için, önümüzde katedilecek bir hayli merhale vardır.

Üzüntü ile ifade etmek gerekir ki bugün bu memlekete hükümet edenler ve yüzde doksanı ile Basın, işçiden, köylüden ve memurdan yana olmamıştır. Memleketimizin ekonomik ve sosyal gelişimini kendi çıkarlarına göre düzenlemeye çalışan bir avuç insan, hükümet edenlerin ve basının iplerini sihirbaz gibi ellerinde tutmuş ve emeği ile geçinen insanların yoksulluk, sefalet ve ızdıraplarını dile getirmek istiyenleri de, rüşvet mümkün olmaması halinde, şantaj, tehdit ve tazyiklerle susturma yoluna gitmişlerdir.

Yurt düzeyinde özgürlüğün, eşitliğin hasretini duyan insanların bağırlarına bastıkları demokrasi, şekilen gerçekleşmiş; fakat müessese ve icaplar ile fiilen vücut bulmamıştır. Yılların ihmal ve ızdıraplarıı ile malûl bulunan Türk Milletinin yüzde 95 inin de hakkı olan haysiyet ve hürriyet düzeninin kaçınılmaz müesseseleri olan sendikaların öncülüğü ile mümkün kılınacaktır.

Netice olarak, Sendikamız Genel - İş EMEK'i emeğinden başka bir sermayesi olmıyan insanların ızdıraplarını dile getirmek ve bunların ızdıraplarına sebebiyet veren zümrenin istismarı ile sendikal prensipler çerçevesinde mücadele etmek, siyasi, iktisadi ve sosyal müesseselerin demokratik düzene paralel olarak işleyip gelişmesine yardımcı olmak, mücadele etmek, şerefli insanların ülkesi Türkiyemizde çalışanları, adil ücret, sosyal güvenlik haklarına ve insanlığa gerçek haysiyetine sahip kılmak amacı ile çıkmaya karar vermiş bulunuyoruz.

## ALTI YIL SONRA

Genel - İş Emek, elinizde tuttuğunuz bu sayısı ile beş yıllık çetin bir mücadele devresini geride bırakmış oluyor. 1 Mayıs 1965'te yayın hayatına başlayan Genel - İş Emek Dergisi tam altı yaşında...

Genel - İş Emek inançlı bir düşüncenin ürünü olarak doğmuştur... Türk İşçi Hareketinin bu güçlü sesi, başlangıçta savunduğu ilkeleri her sayısında daha da pekiştirerek bu güne gelmiştir. Genel - İş Emek her sayfasında, her satırında işçi haklarının meydan savaşını vermiş ve gururla ifade edelim ki, bu savaşların hepsinden muzaffer olarak çıkmıştır.

İLK YILLAR

Bir gazetenin; hele o gazete henüz toplumun geniş kesiminde haklılığı teslim edilmeyen işçi kuruluşlarının organıysa, ilk çıkış yılları elbette ki güçlüklerle dolu olur. Genel - İş Emek'in ilk yılları bu kuralın dışında olmamıştır. Zorluklar gazetenin düzenlenmesinden, dağıtımına dek, her sahada kendisini göstermiştir. Ne var ki inançla atılan adım, her gecen gün zorlukları yenmesini bilmiş, Genel - İş Emek'i 1970'in 1 Mayıs'ında Türk İşçi Hareketinin ayrılmaz parçası haline gelirmiştir. Geride bıraktığımız beş yılda, Genel - İş Emek'te sayfa düzeninden, baskı sayısına varıncaya kadar çok değişiklikler olmuştur. Her biri yayın organımızı daha iyiye ve faydalı olmaya götüren bu değişiklikler yapılırken, yalnız bir konuda başlangıç aynen korunmuş; inançlardan ve ilkelerde taviz verilmemiştir. Bir bakıma, Genel - İş Emek'i dünden bu güne daha kuvvetli yapan da inanç ve ilkelerimize olan sadakatiir.

GENEL - İŞ EMEK

